

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De Præeinentiis & Præcedentiis

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. VII. Ampvrien, Et Civitaten. Unionis Cathedralium. De unione duarum Cathedralium, seu Episcopatum, quando dicatur æque principaliter, ita ut utraque retineat ejus præeinentias, & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

AMPURIEN, ET CIVITATEN,

UNIONIS CATHEDRALIUM

P R O

CLERO ET DIOECESI,
CIVITATEN.

C U M

CAPITULO AMPURIEN.

Discursus pro directione in congressu.

De unione duarum Cathedralium, seu Episcopatum, quando dicatur æquè principaliter, ita ut utraque retineat ejus præeminentias, & jurisdictiones, vel potius una dicatur alteri unita accessorie, & sub-jective; Et quatenus ab initio sit æquè principaliter, an tractu temporis per observantiam effici valeat subjectiva. Et de effectibus ex una vel altera specie unionis resultantibus, præsertim, An clerus unius diœcesis evocari possit ad Synodum, quæ in altera per Episcopum celebratur; Et Sede vacante, quatenus unius Capitulum actualiter dissolutum sit, & non extet, An deputatio Vicarii aliorumque officialium spectet ad Capitulum alterius, vel potius ad Metropolitanum, Et de aliis effectibus ex una vel altera specie unionis resultantibus.

S V M M A R I V M.

- 1 *Alti series.*
- 2 **F** Decisiones, quod clerici unius diœcesis tenentur accedere ad synodum celebrandam in altera diœcesi unita.
- 3 Decisiones decernentes Capitulo jus deputandi Vicarium Sede vacante, etiam in altera diœcesi unita.
- 4 Quod Capitulum Cathedralis possit prohibere alicui Collegio, ne Capituli nomen assumat.
- 5 An & quando Capitulo Cathedralis vel ejus Canonici competat præcedentia in Ecclesia Collegiata vel Parochiali supra ipsius Ecclesie Collegium vel Rectorem.
- 6 Quando duæ Ecclesie Cathedrales uniantur æquè principaliter, tunc retinent suas præeminentias, & iura omnino distincta.
- 7 Decisiones Rotæ sunt præsupponenda, & non revocantur incidenter.
- 8 De punctis, seu inspectionibus controversis.
- 9 Quando dicatur constare, quod unio sit æquè principaliter.
- 10 Unio in dubio præsumitur potius æquè principaliter, præsertim in Cathedralibus, & de ratione.
- 11 Quando unio est subjectiva, Ecclesia unita extinguitur, & sit prædium alterius.

- 12 Quando est æquè principaliter, facilius probatur, secus e contra.
- 13 Decisiones Rotæ non attenduntur in iis, quæ dicuntur incidenter.
- 14 Per deficientiam actualem Canonorum non cessat qualitas cathedralis vel collegiata.
- 15 De Ecclesiis Cathedralibus, vel earum Civitatibus quæ actu non extant.
- 16 Non incongruit beneficia unius diœcesis uniri illis alterius.
- 17 Ad solum Papam pertinet territoria dividere & unire, & Ecclesias Cathedrales erigere, vel suppressere, & quomodo fiat.
- 18 Observantia Cancellarie vel Concistorii in hoc satis deferendum.
- 19 Confessio quando non attendatur.
- 20 Sæpe utraque Ecclesia unita sub unius tantum nomine enunciari solet.
- 21 Episcopus duarum diœcesum potest in una Tribunal erigere, & subditos alterius diœcesis ad se advocare, ac etiam ad synodum convocare.
- 22 Concursus ad Prochiales unius diœcesis coram examinatorebus synodalibus alterius diœcesis unita non valet.
- 23 Quando duo diœceses sunt æquè principaliter unite sede vacante, quodlibet Capitulum deputat suum Vicarium.
- 24 Quid ubi in una diœcesi de facto non adest Capitulum actuale Cathedralis.
- 25 Capitulo negligente infra octo dies deputare Vicarium, transfertur potestas ad Metropolitanum, vel Episcopum antiquiorem.
- 26 De eodem casu de quoniam. 24.
- 27 An in hac materia operetur observantia, vel deatur prescriptio favore Capituli alterius diœcesis.
- 28 Ob decretum irritans contentum in confirmatione Concilii Tridentini non datur contra ejus dispositionem prescriptio vel consuetudo.
- 29 Negligentia prædecessorum non præjudicat successorii venienti jure suo.
- 30 De aliis inspectionibus remissive.

DISCURSUS VII.

D preces Catholici Regis Ferdinandi de Aragonia, Julius II. ex causa tenuitatis reddituum, Ecclesias Cathedrales Ampurien, & Civitaten, insimul adiacentes, quarum singulæ tunc proprium Episcopum habebant, insimul univit, sub ea lege, ut uno dictorum Episcoporum prius cedente vel decedente, superstes utriusque Episcopus remaneret, atque ita infuturum utraque Ecclesia sub unitus Episcopi regimine continuare deberet, absque jurium utriusque Ecclesie læsione, quodque titulum seu primam nancupationem in actibus accipere deberet ab illa Ecclesia, in qua respectivè eum residere concingeret, & sic ubi in Ampurien, diceretur Ampurien, & Civitaten, & e converso ubi in Civitaten, diceretur Civitaten, & Ampurien. Cum autem, dicta unione effectum sortita, tractu temporis casus dederit, ipsam Civitatem, ubi sita est Cathedralis Civitaten, vel dirutam, vel

vel nimium deterioratam esse, nimiumque diminutos esse redditus illorum canonicatum, Hinc sequitur est, quod illi desierint provideri ob carentiam impetratum, unde propterea resultavit, quod quamvis ipsa antiqua Ecclesia Cathedralis materialis adit, Capitulum tamen actuale à longo tempore defecit, atque Capitulum alterius Ecclesie *Ampurien.* etiam in ista diœcesi, perinde ac si effecta esset unica cum propria, sede vacante & plena, ejus præminentias & jurisdictiones Capitulo Cathedralis de jure vel ex Sac. Conc. Trid. competentes exercere consueverit, Nec non pleraque beneficia, ac etiam dignitates dictæ Ecclesie & diœcesis *Civitatens.* aliquibus dignitatibus vel canonicatibus præfata *Ampurien.* Apostolica vel respectivè ordinaria auctoritate in tempora unita fuerit; Cumque Ecclesia major oppidi, nuncupati *del tempio*, quod ex populo dictæ antiquæ Civitatis vel constructum vel adaustrum ferrur, moderno tempore sub *Gregorio XV.* Apostolica auctoritate sub narrativa, quod esset de diœcesi *Ampurien.* erecta esset in Collegiatam, tractu temporis istud Collegium pretendens subrogatum esse loco antiqui Capituli *Civitatens.* ac non esse de diœcesi *Ampurien.* nullamque subjectionem illi Capitulo debere, renuere cepit accedere ad Synodum ab Episcopo in ecclesia *Ampurien.* celebrandum, quod dedit causam liti introductæ in *Rota coram Melio*, atque Episcopo intentante in interdictionem possessorem retinendæ, pro eo responsum fuit sub diebus 22. Junii 1642. 29. Maii 1643. & 13. Februarii 1645. qua um duæ priores decisiones sunt impressæ *par. 9. rec. decis. 103. & 191.* Deindè alia exorta est liti super Archipresbyteratu prima dignitate ejusdem Ecclesie inter *Civitatens.* impetranter, ac idem Capitulum *Ampurien.* cui unitum fuit; Et introducta pariter causa in *Rota coram Cerro*, duæ prodierunt resolutiones impetranti favorabiles sub diebus 24. Martii, & 3. Julii 1645. quæ sunt impressæ post *Dianam resol. Moral. par. 8.* In secunda verò instantia *coram Bichio* diversimodè ad favorem Capituli decidum fuit sub diebus 14. Decembris 1646. & 26. Novembris 1649. quarum decisionum prima est impressa 433. *par. 9. & altera 354. par. 10. rec.*

Sequuta vero vacatione Sedis per obitum vel translationem Episcopi Capitulum dictæ Collegiatæ renuit obdire Vicario deputato per Capitulum *Ampurien.* sed ad formam *Sac. Concil. Trid. Sess. 24. de reformat. cap. 16.* proprium Vicarium pro diœcesi *Civitatens.* deputavit, Unde introducta etiam causa in *Rota coram eodem Melio*, pariter in possessorio retinendæ, & successivè super declaratoria ob non partitionem, quinque prodierunt decisiones Capitulo *Ampurien.* favorabiles sub diebus 19. Januarii 1646. 22. Junii 1648. 20. Octobris 1649. 13. Januarii & 13. Maii 1651. quarum prima est impressa post *Dianam dicta par. 8.* duæ sequentes sunt in *parte 10. recent. dec. 227. & 347.* duæ posteriores in *par. 11. dec. 105. & 376.* Atque initio hujus introductionis litis in *Rota*, post editam primam resolutionem ad favorem Capituli *Ampurien.* ab isto coram eodem *Melio* introducta fuit alia causa super jure prohibendi dicto Collegio, ne nuncipationem, seu nomen Capituli *Civitatens.* assumeret vel uteretur, atque sub intitulatione *Ampurien. & Civitatens. denominatio- nis Canonicum* sub die 20. Aprilis 1646. resolutio pariter Capitulo *Ampurien.* favorabilis prodit, super dicta prohibitionem, quæ decisio hucusque non habetur in voluminibus impressa; Omnes tamen decisiones prædictæ pro majori parte prodierunt

Card. de Luca de Jurisdic. &c. & Præminent.

ipso Capitulo *Ampurien.* tantum informante, quoniam dictum Collegium, vel ob paupertatem, vel ex alio accidenti, solitum est, adinstar solis de mense Martii, multa excitare & promovere, sed non proficere, neque oportune resolutiones obtinere.

Provisâ deinde Ecclesia de novo Episcopo, circa annum 1659. alia exorta est controversia præcedentiæ inter dictum Collegium & Canonicos Capituli *Ampurien.* qui Episcopum in visitatione ad præscriptum Sac. Conc. Trid. associantur, Et introducta etiam super hoc causa in *Rota coram eodem Melio*, sub intitulatione causæ *Ampurien. & Civitatens. præcedentiæ* sub die 28. Novembris 1659. prodit resolutio favorabilis etiam Capitulo *Ampurien.* super ejus canonicorum præcedentiâ supra dictum Collegium etiam in propria Ecclesia; sed repositâ causâ, sub die 19. Aprilis 1660. dicta resolutio moderata seu declarata fuit, quod scilicet dicta præcedentiâ debita esset Capitulo Cathedralis, quando collegialiter & in figura Capituli in ista Ecclesia Collegiata intervenire, secus autem respectu Canonicorum singularium ex iis, quæ in dicta causâ habentur tractata infra hoc eodem tit.

Me autem in ista sola causa præcedentiæ scribente pro dicto Collegio de Templo, quod perpetuam succumbentiam passum fuerat, in disputationibus desuper habitis, non solum insistebam in dicta distinctione, quam secundo loco *Rota* agnovit & probavit, inter casum, in quo interveniat Capitulum Cathedralis collegialiter, ac alterum interventus aliquorum Canonicorum singularium, sed negabam quoque applicationem primæ partis distinctionis ad factum, ex eo quod cum istæ essent duæ Cathedrales & diœceses æquè principaliter unitæ, cujus unionis species operatur, ut excepta persona Episcopi, qui est utriusque unicus sponsus & Prælati, in reliquis omnibus absque dubio quælibet retineret suum primævum statum, suaque jura, absque eo quod una misceatur cum altera, perindè ac si essent verè & realiter distinctæ, ex deductis per *Mandos. cons. 27.* quod reputatur in materia magistrale, ubi agitur de Ecclesiis *Brundusini. & Urban.* tunc infimul unitis, *Gratian. discept. 893.* ubi de Ecclesiis *Sulmonen. & Valven. Cavaler. dec. 330.* ubi de Ecclesiis *Viterbien. & Tuscanen.* in *Frequentissima nullitatis concursus 13. Junii 1635. Coccino*, ubi de Ecclesiis *Avellin. & Frequentin.* & passim, quia est principium absolutum non negatum in *Marianen. & Accien. coram Rojas inter suas dec. 373. & 423. & in eadem coram Corrado & Bichio dec. 108. & 221. par. 11. rec.*

Undè propterea dicebam, quod ubi etiam ipsum Capitulum *Ampurien.* collegialiter, seu capitulariter in ista Ecclesia Collegiata, vel in aliis hujus diœcesis *Civitatens.* Ecclesiis intervenire, dictam præcedentiâ, aliasque præminentias capitulares prætereendere non posset, quia in ista diœcesi tanquam omninò diversa, nullam gerit personam, val facit figuram Capituli, sed censeretur jure meri privati; Verùm in prædictis decisionibus, occasione præsertim deputationis Vicarii sede vacante, magis verò in illis Archipresbyteratus supponitur seu enunciatur istam Ecclesiam *Civitatens.* subjektivè unitam esse alteri *Ampurien.* ejusque partem & membrum factam esse, Atque inconcussus *Rotæ stylus* est præsupponendi decisiones super aliis dubiis editas, in disputatione, quæ habeatur super dubio diverso, & non revocandi incidenter decisiones, sed cum particulari disputatione, an sit

D d 2

standum

standum vel recedendum à decisis; Ideo dicto præsupposito retento istud motivum quamvis verum & solidum, ex dicta ratione rejectum fuit, ut patet ex decisionibus editis in dicta causa præcedentia; Unde propterea ego consului agentibus pro dicto Capitulo Collegiata, ac reliquo clero sibi adherenti, quod hunc punctum principalem assumerent, prout sequutum fuit coram Oratoria, firmato dubio, *An & cujus speciei seu qualitatis esset hæc unio*, cujus disputatio prolequi non potuit, sed pender, ob interim sequutam Sedis Episcopalis vacationem, qua durante, superferendum est ex Cap. 1. & 2. *ne sede vacante in 6.* Redarguendo imprudentiam defensorum hujus Collegii & Cleri, quod inutiliter terendo tempus & impensas super tot incidentibus, non assumpsissent ab initio hoc dubium, quod apud caudicos vulgò dicitur *mortale*, cum ab eo de consequenti pendeant reliqua.

8 In congressu igitur desuper habito pro directione, ac etiam in discursu à me edito occasione vacationis sedis pro instructione etiam Metropolitana, ut hinc Civitatis, Clero assentientiam præstaret, pro ejus jure deputandi Vicarium sede vacante, stante actuali deficientia Capituli Cathedralis, Reassumendo totam causam omnique controversiarum punctos, Quinque constituebam inspectiones; Unam super ipso principali unionis, an scilicet illa fuisset æquè principaliter, eandemque qualitatem de præsentis retineret necne; Alteram super accessu ad Synodum in altera Ecclesia, vel diocesi celebrandam; Tertiam super regimine, & jurisdictione sede vacante; Quartam super unione beneficii unius diocesis beneficiis alterius; Et quintam super præcedentia Capituli Ampuriensis in Ecclesiis hujus alterius diocesis.

Quatenus igitur pertinet ad primam, cum solo sensu veritatis, cum quo sincerè, ac liberè in hujusmodi congressibus alloquendum est, Dicebam nimirum clarum videri, quod hujusmodi unio esset æquè principaliter juxta primam speciem, nullatenus autem dici posset subjectiva juxta secundam, absque necessitate id expectandi ex juris regulis, & præsumptionibus, dum litteræ Apostolicæ Julii 9 *Secundi* expressè, & in verbis præservant jura utriusque, ac disponunt, quod Episcopus pro tempore, utriusque Ecclesiæ nuncupationem adhibere debeat, cum omnimoda æqualitate, desumendo præcedentiam à loco residentia, undè propterea casus videtur incapax quaestionis, ac de plano intrat vulgaris regula textus in *Lille aut ille*, ff. de legatis 3. quod in claris, & literalibus non intrant interpretationes, præsumptiones, & argumenta. Et nihilominus ubi etiam ad juris præsumptionem recurendum esset, adhuc illa juxta receptissimam propositionem, non constito clarè de unione subjectiva, assistit dictæ primæ speciei unionis 10 *27. Gratian. d. 1. scilicet 893. Cavaler dec. 373. in d. Frequentina nullius concursus 13. Junii 1635. Coccino, & passim.* Quod si procedit generaliter in quibuscumque unionibus inferiorum Ecclesiarum, si ve beneficiorum, clariùs, ac extrà omne dubium in Ecclesiis Cathedralibus, & Episcopatibus, stante stylo Sedis Apostolicæ hujusmodi uniones in hac forma faciendi, nec de facili supprimendi cathedram, vel diocesim, illamque faciendi membrum, seu prædium alterius Ecclesiæ, cui fiat unio,

11 ut sequi dicitur in casu unionis subjectivæ ex deductis per *Gonzal. ad reg. 8. glof. 5. §. 7. Adde. ad*

Gregor. dec. 112. & omnes; Undè propterea receptum habemus primam speciem unionis dici magis favorabilem seu minus odiosam, ideoque levioribus probationibus contentam esse, E conversò autem subjectivam esse magis odiosam, & successivè rigorosam, & concludentes exigere probationes juxta distinctionem, de qua in *Ecclesiæ unionis coram Dunozeito inter suas dec. 911. & sapius.*

Et quamvis in prædictis decisionibus, ut plurimum unica tantum parte informante editis, incidenter dicatur hujusmodi unionem videri potius subjectivam, nihilominus dici non possunt decisiones, dum de hoc disputatum non est, sed incidenter aliud agendo, id solum enunciat, Atque Rota antiqua, media, & moderna, perpetuò, & rationally quidem, protestata est, decisiones dici solum super puncto principaliter disputato, & deciso, non autem in iis quæ incidenter dici contingat, 13 *ut apud Seraph. dec. 299. in fine dec. 17. num. 9 par. 7. rec. dec. 196 num. 38. par. 11. & frequenter.*

Argumenta verò hujusmodi subjectivæ unionis, quodque ista diocesis *Civitatis*, esset effectiva membrum alterius *Ampuriensis*, ex parte scribentium pro Capitulo, & aequaliter enunciata in dictis decisionibus sunt levia, & nullius momenti; Tria enim ponderari solent; Primò omnimoda destructio Capituli *Civitatis*, Secundò unio ejus beneficiorum, & dignitatum beneficiis, & dignitatibus alterius Ecclesiæ, Et tertio confessio illius Collegii in erectione, quod esset diocesis *Ampuriensis*.

Quo enim ad primum, actualis deficientia Canoniorum non tollit qualitatem cathedralitatis, seu collegiativam, quæ ita habitu adhuc durare, & existere dicitur. *Innocentius in cap. postulasti num. 1. de jur. patr. & ceteri per Merlin. decis. 87. num. 14. & per Adde. ad Buratt. dec. 255. num. 6. cum sequen.* Atque ita docet praxis, cum præsertim in Italia quamplures habeamus Cathedrales, & Civitates respectivè omninò desolatas, cum aliis Cathedralibus unitas, quarum qualibet retinet suam prærogativam, ac fines distinctos, ut præsertim est *Sarianensis*, unita cum *Campaniensis*, quoniam ista est in rerum natura, altera non; Ita pariter *Valuensis*, cum *Sabmonensibus*, cum *Nazarenis*, & *Momensis Viridis*, &c. Aliæque ad sunt Cathedralibus non unitæ, quarum tamen Civitas non est amplius in rerum natura, neque actuale Capitulum adeit, ut est præsertim insignis, & spatiosa diocesis *Caputagenensis*, & *Cannensis*, *Angronensis*, & *Thulesina*, & *Simi*; les, & sic istud argumentum nullius est momenti.

Minusque alterum unionis beneficiorum unius diocesis illis alterius factæ per Episcopos, vel etiam auctoritate Sedis Apostolicæ; Tum quia est allegare inconveniens, Tum etiam, quod cum posita quoque unione æquè principaliter, ac omnimoda distinctione Ecclesiarum, & diocesium inter eas, adhuc tamen quoad Episcopum ambo pro unica haberi videantur, idcirco non omninò incongruit, ut beneficia unius diocesis illis alterius ex aliqua probabili causa uniantur, ut in specie habetur plenè deductum in *d. Marianensis*, & *Accien. coram Rois dec. 373. & 423. & in eadem coram Corrado, & Bichio dec. 108. & 221. par. 11. rec.* & de qua causa habetur actum sub tit. de beneficiis, dum ego in ea scribebam.

Cum enim ex frequenter deductis hoc eodem tit. & in altero de *Jurisdictione*, occasione territorii separati, & *Nullius*, receptum, ac indubitatum principi

17 principium sit, quod ad solum Papam singulariter, ac privatim quoad omnes spectat Ecclesias Cathedralis erigere, vel suppressere, ac territoria dividere, vel unire, Idcirco prorsus vanum est ex huiusmodi actibus gestis per Episcopos, vel alios inferiores id deducere, cum solum illi deservire possint pro conjecturis, & adminiculis ejus, quod supponeretur per ipsam Apostolicam Sedem gestum, cujus tamen perfecta, & concludens probatio non haberetur. Potissimè verò, ubi agitur de suppressendis Episcopatibus, & Ecclesiis Cathedralibus, cum id non nisi ex magna causa, & in Concistorio, pravo maturo examine in Congregatione Concistoriali fieri soleat, eodem modo, quo habemus in novis erectionibus, quæ sunt magis favorabiles, ac facilius concedendæ sunt ex supra deductis in *Burgen. erectionis disc. præcedenti*.

18 Omnisque difficultas in proposito cessare videtur itante continuata observantia Sedis Apostolicæ, dum tam in actibus concistorialibus, quam in Cancellaria occasione expeditionis litterarum, ac solutionis emolumentorum officialium, habentur tanquam duæ Ecclesiæ, cui observantia magis, ac omnino deferendum est, ex iis, quæ habentur supra in *Sypontina disc. 2.* Accedente etiam observantia de facto circa denominationem utriusque Ecclesiæ temper continuatam, quod evidenter excludit unionem subjectivam, cujus operatio est, ut supra, omnino extinguendi, tam essentiam, quam nomen, & titulum prioris Ecclesiæ, illamque faciendi membrum, ac simplex prædium alterius.

19 Levissimum demùm, nulliusque penitus momenti videbatur alterum argumentum deductum à confessione, seu enunciativa occasione erectionis huius Collegii, Quoniam in iis, quæ non pendent ab animo, & facto ipsius consentientis, sed à facto alieno, vel à dispositione juris, confessio nullum gradum probationis constituit, Ut etiam in rebus minoris momenti passim receptum habemus, potissimè, & frequentius in materia fideicommissaria, quod si quis fateatur fideicommissum durare, seu bona esse illi subiecta, non per hoc exinde resultat fideicommissi probatio, si aliud non constet, Potissimè quia confessio clericorum unius Ecclesiæ præjudicare non potest universæ diœcesi, ac etiam quia huiusmodi narrativæ frequentius fiunt per Curia procuratores, seu expeditores, de his non benè informatos, atque narrare solitos illam diœcesim, à qua tanquam residentiali Episcoporum, isti vulgò, & de facto denominationem habent, ut advertitur in supra allegatis decisionibus 108. & 221. par. 11. recen. & apud *Rojas decis. 373.* & 423. in quibus agitur de puncto alternativæ per Episcopum duarum Ecclesiarum insimul unitatum acceptatæ subsola denominatione unius Ecclesiæ, quæ ita solum demonstrativè stare dicitur; Ideoque iste primus punctus omnino planus videbatur pro unione æquè principaliter juxta primam speciem, absque eo quod probabilis difficultas desuper caderet.

20 Quo verò ad secundum punctum convocationis clericorum unius diœcesis ad Synodum ab Episcopo in altera celebrandam, quamvis decisiones desuper in solo possessorio retinendæ editæ, principaliter insistant in sola possessione, non multum immorando in discussione negotii principalis juxta naturam huius possessorii, in quo quæri non solet de justitia vel injustitia, sed ipsum nudum possessionis factum spectatur, Nihilominus eodem

Card. de Luca de Jurisd. &c. & de Præemin.

sensu veritatis retento, dicebam dictas decisiones etiam in negotio principali videri justas & probabiles, quoniam licet duæ diœceses quoad utriusque jura & præeminentias, aliosque effectus dicantur omnino distinctæ, Attamen quoad ipsum Episcopum, qui est utriusque rector & caput, habentur pro unica, unde propterea quoties non resistit centenaria vel immemorabilis observantia, in qua potissimum fundamentum constituit, *Mandof. d. consil. 27.* verius ac receptissimum est, Episcopum duarum Ecclesiarum non teneri habere duos Vicarios Generales, duoque distincta Tribunalia, sed per unicum Vicarium, vel etiam nullo Vicario retento, per seipsum in quocumque loco unitus ex diœcesibus residere, seu reperiri contingat, posse tribunal erigere, & evocare subditos alterius diœcesis; ut in specie firmatum fuit in *Viterbien. & Tuscanen. coram Caval. inter suas decis. 418.* quæ reputatur in materia magistralis, cum aliis deductis pluries sub *tit. de jurisdictione*, præsertim in *Tirafanen. disc. 22.* ubi quando ista propositio moderationem mereatur, & sic nil prohibet convocare ad Synodum.

21 Et licet discurrendo more Advocati, ponderarem in contrarium, & pro hac parte satis assistere dictam decisionem in *Frequentina nullitatis concursus 13. Junii 1635. coram Coccino*, ubi in specie firmatur invalidum esse concultum habitum in Ecclesia parochiali coram Examinatoribus synodalibus deputatis pro altera diœcesi insimul unita, Nihilominus id rectè procedit, quando vel Episcopus duarum Ecclesiarum duas distinctas celebrat synodos, vel quando in eadem distinctos deputat examinatores pro qualibet, non inde tamen inferri potest, quod Episcopo volente unam tantum synodum pro utraque convocare & celebrare, ut licitum reddatur subditis non obedire, unde in hac parte e converso planum videbatur bonum jus Episcopi, Neque exinde aliquod præjudicium generari dicitur, cum id æquè se habeat ad commodum & incommodum, quia id tam in una, quam in altera, pro Episcopi libito alternarim sequi potest.

22 Circa tertium punctum deputationis Vicarii ac administrationis Ecclesiæ, Sede vacante, vel impedita, Quoties utriusque Ecclesiæ Capitulum actuale existit, casus, tam theoreticè quam practicè est indubitatus, quod scilicet quodlibet Capitulum, proprium deputat Vicarium, suamque diœcesim administrat, ita docente communi & inconcussa praxi, atque tanquam absolutum supponunt *Mandof. Gravian.* & ceteri ubi supra, ac habetur in *Acheruntina & Materanen. sub tit. de jurisdictione. vel sub altero de electione*, & alibi. Sola verò dubitandi ratio in hac facti specie posse cadere videtur ob actualem deficientiam Capituli huius Ecclesiæ, unde propterea non remanet, à quo huiusmodi actus explicari possint, Verùm omnino verius credebam non exinde hanc præeminentiam seu jurisdictionem translata esse in dictum aliud Capitulum, quoniam posita dicta qualitate unionis æquè principalis, per quam, excepta unitate Episcopi in reliquis omnibus, istæ Ecclesiæ seu diœceses habentur pro omnino diversis & distinctis, exinde sequitur istud Capitulum *Ampurien.* remanere omnino extraneum nullamque urgere juris dispositionem vel rationem, ob quam tale jus ei competere; Licet enim discurrendo considerarem, an inter istas Ecclesias earumque Capitula ob huiusmodi unionem dici possit contracta quædam socie-

Dd 3

tas

tas seu communio, ob quam quilibet ex sociis dicitur possidere totum pro ejus quota, unde propterea uno ex sociis impedito, alter totam rem communem possideat & administret, (quod mihi videbatur unicum fundamentum in bono jure pro isto Capitulo considerabile,) Attamen illud non videbatur tutum, deficiente hoc præsupposito communionis, quæ per hujusmodi unionem æquè principaliter nulla contrahi dicitur, nisi ad solum effectum habendi unum, eundemque Prælatus & Rectorem, Adinstar duorum pupillorum inter se extraneorum, quorum quilibet habet suum patrimonium distinctum, viventium sub tutela unius, quoniam moriente tutore, non per hoc ille qui est tutor legitimus unius pupilli, erit tutor alterius qui ob defectum consanguineorum, nullum habeat legalem seu legitimum tutorem, tunc enim locus est dativo per judicem deputando; Sive adinstar plurium Regnorum, vel Provinciarum, & Principatuum existentium sub uno Rege, vel sub regimine unius Prælidis, cum omnimoda tamen distinctione inter se, juxta ea quæ habentur in *Pampilonen. decimarum de Tassalla hoc eodem tit. disc. 29.* quoniam mortuo, seu aliàs impedito Rege vel Præfide, consilium unius Regni vel provincie nullam habet jus regendi alterum Regnum, vel provinciam distinctam, ex eo quod casualiter careat actuali consilio proprio, quoniam tunc jus transfertur ad ipsius Regni seu Principatus populum, qui pro eo intermedio tempore vacationis de Rectore sibi providebit, cum similibus.

Clarius verò, quoniam super hoc jam providit *Sac. Conc. Trid. dicta sess. 24. de reformat. cap. 16.* dum capitulo negligente infra octo dies Vicarium & Oeconomum deputare, transfertur hæc facultas in Metropolitanum; Et quatenus agatur de ipsa Ecclesia Metropolitana constituta ex duabus diocæsis in simul unitis, ut est præsertim Archiepiscopatus *Acheruntin. & Materanen.* transfertur ad suffraganeum antiquiorem; Siquidem juxta ea quæ in jure habemus in materia substitutionis vulgaris vel simili, casus volentis & impotentis æquiparantur, atque id quod dispositum est, si noluerit, dispositum quoque censetur, si non potuerit; Ideoque sicuti Capitulo nolente seu negligente, hæc facultas Metropolitanò demandatur, ita de plano dicendum est, Capitulo accidentaliter non extante, ob deficientiam Canonicorum, ut in præfenti, sive eo extante, sed impedito, quia nempe censuris innodatum esset juxta casum, de quo in *Casaraugustana Canoniciatus 16. Junii 1653. coram Albergato 4. Februarii 1654. coram Bichio & 19. Januarii 1656. coram Zarata* quarum secunda est *decis. 14. post Tondut. de pension. &c.* de qua causa habetur sub titulo de *Canonicis & de Capitulo* cum similibus.

Atque ita dicebam in individuo fuisse decisum per Sac. Congregationem Concilii, vel alteram Episcoporum, ac de facto practicari in dictis Ecclesiis in simul unitis, *Campanien. & Sarrianen.* quarum prima habet Capitulum actuale, altera verò neque Capitulum, neque Civitatem, quoniam Sede vacante vel impedita, pro hac secunda diocæsi proprio Capitulo actuali carente, deputat Vicarium aliosque officiales Metropolitanus *Consanen.* neque in hoc se ingerit Capitulum *Campanien.* Atque si Capitulum *Acheruntin.* infra octo dies negligeret deputare Vicarium, seu aliàs malè deputare, non per hoc jus devolveretur ad Capitulum Ecclesiæ *Materanen.* unitum, sed ad

Episcopum *Penninum* Suffraganeum antiquiorem, ut, dum essem puer, audivi fuisse practicum sub Episcopo *Perbenedicto* cum similibus.

Difficultas solum consistere videbatur in antiqua contraria observantia, an scilicet ex indè resultaret consuetudo vel præscriptio, per quam de jure, etiam in alieno territorio, jurisdictio acquiri potest, ad notata per *Canonistas in cap. audius, & cap. cum olim de prescript. cum concord. per Rovit. in pragmat. de jurisdictione invicem non turban. & alios, de quibus pluries sub tit. de jurisdictione, præsertim in Tolerana disc. 1. & latius in Nazarena disc. 6.* Verùm stante dicta Conciliari dispositione, credebam, quod ubi hic punctus disputandus esset cum Metropolitanò, pro isto potius responderi deberet, meusque sensus erat desuper consulendam esse Sac. Congregationem Concilii, quæ ita absque judicialibus dilationibus ac distinctionibus petitorii & possessorii id decideret; Quoniam cum in *Bulla Pii 11. super ejusdem Sac. Conc. Trid.* confirmatione & publicatione, contineantur decreta irritans & clausula sublata, exindè resultat, quamlibet contrariam possessionem vel observantiam non attendi, ut in specie Decretorum Concilii ad aliud propositum habetur cæteris collectis *dec. 104. num. 12. par. 10. recent. & in Alerien. Vicaria 26. Junii 1654. Bichio & in aliis frequenter*, occasione concursus non dandi in vicariis, cum similibus, ex ea clara ratione, quod hujusmodi clausule inficiunt etiam possessionem, ideoque impediunt, non solum, ut non perficiatur, sed quod neque nascatur contraria consuetudo vel præscriptio, quæ sine possessione dari non potest, ut bene advertitur præsertim in *Cesenaten. & Sarsenaten. laudemorum 19. Junii 1656. coram Albergato post collutat. Bondeni dec. 35. & in aliis;*

Ac etiam quia cum non agatur de continuo exercitio jurisdictionis juxta materiam textus in *d. cap. audius de prescript.* sed de materia discontinua & contingente juxta casus vacationis, qui sæpius longa spatia inter unum & alterum habere solent; Idcirco seclusa etiam obstantia dictarum clausularum adhuc in puris terminis juris communis, difficile est in hac materia concludere præscriptionem contra Metropolitanum successorem venientem jure suo & independentem à prædecessoribus, quorum negligentia ei præjudicare non potest, ex iis, quæ in similibus ac minoribus terminis fideicommissi vel jurispatronatus gentilitii cum similibus habentur apud *Peregr. de fidei. art. 41. n. 16. & seq. Gratian. discept. 557. n. 44. Charlin. controv. 107. num. 61. & seq. Rota dec. 220. num. 26. par. 11. rec.;* Ultra quod quando sopitus esset punctus principalis quod scilicet ista unio declararetur æquè principalis, cessaret in radice occasio quæstionis, quoniam juxta consilium quod pariter Ego dabam, per eosdem Canonicos dictæ Ecclesiæ Collegiatae, aliosque clericos hujus diocæsis, impetrari possent antiqui canonicatus seu dignitates, atque ita reintegrari Capitulum actuale, quo existente, omnes istæ quæstiones cessarent, non obstante quacumque possessione & observantia, tanquam causativa durante impedimento dicti proprii Capituli, quo sublato sine dubio cessaret.

Atque exindè dicebam defacili resultare posse reintegrationem ad Archipresbyteratum, aliisque dignitates & canonicatus unitos, cum ita pariter in radice tollerentur ac cessarent omnia fundamenta, quibus inuntur superius enunciatae ultimæ

ultima decisiones super Archipresbyteratu coram Bichio, quæ sunt impressæ dec. 433. par. 9. & 354. par. 10. rec. Et pariformiter cessaret etiam in radice dicta altera questio seu ultima inspectio præcedentiæ, de qua infra hoc eod. tit. disc. 17. De istis tamen penultima & ultima inspectio obiter solum actum fuit cū principalis discursus percuteret dictum primum ac magistralem punctum unionis, ac alterum jurisdictionis Sede vacante.

ALIPHANA COLLEGIATÆ
P R O

CAPITULO PEDIMONTIS
C U M
ECCLESIIIS CASTRI,
ET VALLATÆ.

Quando Ecclesia dicatur Collegiata ex solis signis non docto de Ereptione, Ad quem pertineat Collegiata erigere; Et an ista facultas competat Ordinario, & quatenus constet de Collegialitate, an & quando dici possit Collegiata Insignis, & de istius requisitis.

S U M M A R I U M.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Causarum avocatio odiosa non de facili concedenda.*
- 3 *Ad Sac. Congregationem Rituum pertinet decidere controversias præminentiarum, & Rota ejus declarationibus defert.*
- 4 *Gratia aperiitionis oris vel reductionis litterarum quando concedenda.*
- 5 *Signatura styli cognoscendi de meritis, & de ratione.*
- 6 *An Episcopus possit erigere Ecclesiam Collegiatam, & num. 9.*
- 7 *De signis exclusivis Collegialitatis.*
- 8 *De eiusdem Collegialitatis signis æquivocis.*
- 9 *De eadem conclusione, de quantum. 6.*
- 10 *Collegialitas absque titulo explicito probatur per signa.*
- 11 *Qualia sint signa univoca, & qualia æquivoca, & quomodo in materia procedendum.*
- 12 *Omissio Missæ conventualis an excludat Collegialitatem.*
- 13 *Titulus diversus an & quando præjudicet, & tollat possibilitatem tituli melioris.*
- 14 *Quando dicatur Collegiata Insignis.*

D I S C. VIII.

UM ob insalubritatem aeris Aliphana Civitatis illius Episcopus pro majori parte anni residere soleat in Diocelano Oppido Pedimontis, atque ita successivè functiones pontificales pro majori parte peragere in ejusdem Oppidi Ecclesia matrice sub nuncupatione S. Mariæ Majoris, in qua ab antiquo adsunt Archipresbyter prima Dignitas, & duodecim Canonici honorifica insignia gestantes; ita ut de facto, ista potiùs, quam vera Cathedralis, istius figuram gerere videatur; Hinc pariter ab antiquo ista Ecclesia nuncupari & reputari consuevit Collegiata insignis; Ad exuberantem tamen cautelam, ejusdem Ecclesiæ Capitulum de Anno 1650,

prævia de infrascriptis requisitis informatione, obtinuit à Sacra Congregatione Rituum eam talem declarari, obtenta etiam hujusmodi declarationis Apostolica confirmatione in forma Brevis, Quod reputantes sibi præjudiciale Canonici Ecclesiarum Castri & Vallatæ, quasi quod hujusmodi qualitas Collegiatæ insignis tolleretur illam præminentiam, quam dictæ alia Ecclesiæ ratione majoris antiquitatis fortè prætendebant, Idcirco adierunt Signaturam Gratia, petentes reductionem dictæ Apostolicæ confirmationis ad viam juris, & commissionem causæ super hujusmodi Collegialitate in Rota, prævia ejus avocatione à dicta Sacra Congregatione Rituum, & habita desuper in plena Signatura cum Advocatis & Procuratoribus formali & acri disputatione, prodiit resolutio negativa huic parti favorabilis, super hujusmodi petitionis rejectione, quod mihi pro hac eadem parte scribenti, reflectendo etiam ad veritatem, visum fuit probabile.

Tum quia non nisi ex magna causâ, & confitito de gravamine, non de facili concedenda est causatum avocatio, quæ in jure odiosa reputatur, utpotè quamdam injuriæ speciem inferens illi iudici, à quo causa avocatur *Cassad. decis. 2. num. 2. de appellat. & decis. prima num. 1. de rescriptis cum concord. per Marches. de commiss. part. 1. fol. 1257. nu. 26.* Potissimè ubi non agitur de simplici Judice pedaneo, seu aliis inferiori, sed de tam supremo Magistratu, ad quem ex ejus instituto juxta *Constitutione 74. Sixti V.* propriè pertinet hujusmodi præminentiarum seu præcedentiarum controversias inter Ecclesias & Ecclesiasticos decidere, aded ut ipsamet Rota profiteatur ejus declarationibus reverenter deferre, ut *decis. 214. num. 6. part. 4. recent. tom. 2. & decis. 254. num. 4. part. 10. apud Celsum decis. 5. num. 12. & aliis frequentissimè.*

Tum etiam quia hujusmodi gratia aperiitionis oris adversus clausulas contentas in literis Apostolicis earumque reductionis, concedi non solent nec debent, nisi confitito de gravamine, & iniustitia, vel saltem vehementi fumo, seu probabili dubietate accedente, cum concedendæ non sint gratia injustarum litium excitatoria, ex quo partes Principis sunt lites rescicare, illisque potiùs occurrere, non autem eas suscitare ex deductis per *Gratian. discept. 954. num. 1. & 2. Rot. decis. 40. part. 1. recent. num. 5. & seqq. 485. num. 2. & seqq. part. 4. tom. 2. & 358. part. 11. ubi latè, Undè propterea in hujusmodi disputationibus, quæ in hoc supremo Tribunali habentur, quamvis solum Ordinem concernentibus, de Justitia etiam, ac meritis negotii principalis discuti solet, cum ab ipsius Justitiæ gustu pendeat, an petitis annuendum sit, nec ne, Quod etiam frequentius practicat Signatura Justitiæ super modo rescribendi de appellatione, etiam ad effectum suspensivum in illis causis, in quibus aliàs ex earum regulari natura & iudicii qualitate illa non intrat.*

In dicta igitur disputatione, scribentes pro oppositoribus, dicebant quod licet una opinio asserat Episcoporum, seu Ordinariorum potestati super ereptione Collegiatarum, quam tenent *Abb. Antiquo. fo. Andr. Butr. Panormitan. Imol. & ceteri antiquiores in c. quoniam de vita, & honest. Cler.* Et hoc tenere visa est Rota *decis. 608. num. 1. part. 4. recent. tom. 3.* Nihilominus contraria opinio in Romana Curia constanter retinetur tanquam verior, illaque de factò est usu recepta, quod scilicet id sit de reservatis Papæ, ad quem solum pertineat erigere Ecclesias Collegiatas *Rebuff. in praxi benef.*